

Strasbūras, 2023 06 13
COM(2023) 317 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Praktiškai veikianti tvaraus finansavimo sistema

{SWD(2023) 209 final}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Praktiškai veikianti tvaraus finansavimo sistema

Ivadas

Europos žaliasis kursas¹ ir perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos iki 2050 m. Europos Sąjungai yra dideli iššūkiai, ypač dabartinėmis geopolitinėmis ir ekonominėmis aplinkybėmis, bet atveria ir galimybių. Investicijos į žaliąją pertvarką padės Europai tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu ir kurti tvarią, teisingą ir klestinčią visuomenę. Investicijos į švarius ir tvarius energijos šaltinius ir energijos vartojimo efektyvumą sustiprins ES atvirą strateginį savarankiškumą ir sumažins mūsų priklausomybę nuo Rusijos ir iškastinio kuro importo iš ES nepriklausančių šalių, o tai ateityje padės sumažinti energijos kainas. Tam taip pat reikia investuoti į mūsų gebėjimą kurti ir gaminti švrias technologijas, kad būtų išvengta naujos strateginės priklausomybės ir didėtų ES konkurencingumas. Tuo tarpu laiku nesiėmus veiksmų, kuriais būtų šalinama su klimatu ir gamta susijusi rizika, įmonės ir visuomenė patirs didelių išlaidų, o tai gali lemti trikdantį koregavimą ir neigiamus padarinius finansiniam stabilumui. Kad pasiektų šiuos tikslus ir įvykdytų Žaliojo kurso, plano „RepowerEU“ ir Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto užmojus²³, ES reikės maždaug 700 mlrd. EUR papildomų investicijų per metus. Didžioji šių investicijų dalis turės būti privatusis finansavimas.

Remti tokias įmonių ir finansų sektoriaus pastangas yra ES tvaraus finansavimo darbotvarkės tikslas: ji skatina privatųjį pertvarkos projektų ir technologijų finansavimą ir sudaro palankesnes sąlygas nukreipti finansinius srautus į tvarias investicijas. Per pastaruosius penkerius metus ES įgyvendindama tvarių finansų darbotvarkę padarė didelę pažangą. Tarp laimėjimų – priimti Taksonomijos reglamentas⁴, Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentas (TFIAR)⁵, ES klimato lyginamieji indeksai Lyginamųjų indeksų reglamente⁶, Europos žaliųjų obligacijų reglamentas⁷ ir Įmonių

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*Europos žaliasis kursas*“, COM(2019) 640).

² Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Investicijų poreikių vertinimas ir finansavimo galimybės siekiant stiprinti ES netaršių technologijų gamybos pajėgumus“, SWD(2023) 68 *final*.

³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*ES ekonomika po COVID-19 pandemijos. Poveikis ekonomikos valdymui*“, COM(2021) 662 *final*.

⁴ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088.

⁵ 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje, OL L 317, 2019 12 9.

⁶ 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/2089, kuriuo dėl ES prisitaikymo prie klimato kaitos lyginamųjų indeksų, ES su Paryžiaus susitarimu suderintų lyginamųjų indeksų ir su tvarumu susijusios lyginamųjų indeksų informacijos atskleidimo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2016/1011, OL L 317, 2019 12 9.

⁷ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos žaliųjų obligacijų, COM/2021/391 *final*.

Teisėkūros institucijų politinis susitarimas pasiektas 2023 m. vasario 28 d.

informacijos apie tvarumą teikimo direktyva (IITTD)⁸. ES taip pat išaiškino, kad patikėtinio pareigos turto valdymo, (per)draudimo ir investavimo sektoriuose taip pat apima tvarumo riziką, ir priėmė nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad pardavimo vietoje būtų aptariami neprofesionaliųjų investuotojų prioritetai tvarumo klausimu⁹. 2021 m. rudenį Komisija, kaip bankų¹⁰ ir draudimo¹¹ dokumentų rinkinių dalį, pasiūlė prudencines taisykles, kad padidėtų finansų sektoriaus atsparumas tvarumo rizikai; dėl šio pasiūlymo dabar derasi teisės aktų leidėjai. Šie elementai, paimti kartu, užtikrina, kad finansų sektoriuje būtų vis labiau atsižvelgiama į tvarumo veiksnius.

Šiandien pateiktas dokumentų rinkinys yra svarbus žingsnis siekiant baigti kurti tvaraus finansavimo sistemą. Taksonomijos deleguotieji aktai¹² sudarys sąlygas aplinkos atžvilgiu tvariomis pripažinti investicijas į daugiau sektorių ir ekonominės veiklos rūšių, įskaitant su visais šešiais Taksonomijos reglamento aplinkos tikslais¹³ susijusią veiklą ir kriterijus. Pasiūlymas dėl reglamento dėl reitingavimo aplinkos, socialiniais ir valdymo (ASV) aspektais veiklos skaidrumo ir vientisumo¹⁴ užtikrins, kad ASV reitingai taptų patikimesniu ir skaidresniu tvaraus finansavimo vertės grandinės elementu. Būsiami europiniai informacijos

⁸ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2464, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 537/2014, Direktyva 2004/109/EB, Direktyva 2006/43/EB ir Direktyva 2013/34/ES dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo, OL L 322, 2022 12 16.

⁹ Komisijos deleguotoji direktyva, kuria dėl tvarumo rizikos ir tvarumo veiksnų, į kuriuos reikia atsižvelgti valdant kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius subjektus (KIPVPS), iš dalies keičiama Direktyva 2010/43/ES; Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl tvarumo rizikos ir tvarumo veiksnų, į kuriuos turi atsižvelgti alternatyvaus investavimo fondų valdytojai, iš dalies keičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 231/2013; Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl tvarumo veiksnų, rizikos ir prioritetų integravimo į produktų priežiūros ir valdymo reikalavimus draudimo įmonėms ir draudimo produktų platintojams ir į veiklos vykdymo bei konsultacijų dėl investicijų, susijusių su draudimo principu pagrįstais investiciniais produktais, taisykles iš dalies keičiami deleguotieji reglamentai (ES) 2017/2358 ir (ES) 2017/2359; Komisijos deleguotoji direktyva, kuria dėl tvarumo veiksnų integravimo į produktų valdymo pareigų aprašą iš dalies keičiama Deleguotoji direktyva (ES) 2017/593; Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl tvarumo rizikos integravimo į draudimo ir perdraudimo įmonių valdymą iš dalies keičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) 2015/35; Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo dėl tvarumo veiksnų, rizikos ir prioritetų integravimo į tam tikrus investicinių įmonių organizacinius reikalavimus ir veiklos sąlygas iš dalies keičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) 2017/565.

¹⁰ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 575/2013 nuostatos, susijusios su kredito rizikos, kredito vertinimo koregavimo rizikos, operacinės rizikos, rinkos rizikos ir rezultatų apatinės ribos reikalavimais (COM/2021/664 *final*), ir pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl priežiūros įgaliojimų, sankcijų, trečiųjų valstybių filialų ir aplinkosauginės, socialinės ir valdymo rizikos iš dalies keičiama Direktyva 2013/36/ES ir iš dalies keičiama Direktyva 2014/59/ES (COM/2021/663 *final*).

¹¹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamas Direktyvos 2009/138/EB nuostatos dėl proporcingumo, priežiūros kokybės, ataskaitų teikimo, ilgalaikių garantijų priemonių, makroprudencinių priemonių, tvarumo rizikos, grupės ir tarpvalstybinės priežiūros (COM/2021/581 *final*).

¹² Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/3851, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 nustatant techninės analizės kriterijus, pagal kuriuos nustatomos sąlygos, kuriomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie tausaus vandens ir jūrų išteklių naudojimo ir apsaugos, perėjimo prie žiedinės ekonomikos, taršos prevencijos ir kontrolės arba biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo ir nustatymo, ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams, ir iš dalies keičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2178, kiek tai susiję su konkrečia vieša informacija apie tą ekonominę veiklą. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/3850, kuriuo iš dalies pakeičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2139 papildomai nustatant techninės analizės kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis tam tikra ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie klimato kaitos švelninimo arba prisitaikymo prie jos ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams;

¹³ Šeši ES taksonomijos reglamente nustatyti aplinkos apsaugos tikslai yra šie: i) klimato kaitos švelninimas; ii) prisitaikymas prie klimato kaitos; iii) tvari vandens ir jūrų išteklių apsauga ir atkūrimas; iv) perėjimas prie žiedinės ekonomikos; v) taršos prevencijos ir kontrolė ir vi) biologinės įvairovės ir ekosistemų apsauga ir atkūrimas.

¹⁴ Pasiūlymas dėl reglamento dėl reitingavimo aplinkos, socialinės ir valdymo (ASV) aspektais veiklos skaidrumo ir vientisumo, (COM(2023) 314 *final*).

apie tvarumą teikimo standartai pagal IITTD sudarys sąlygas įmonėms pateikti standartizuotą informaciją apie tvarumą įvairiems skolintojams, investuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams. Komisijos rekomendacijoje¹⁵ parodyta, kaip tvaraus finansavimo sistema aprėpia pertvarkos finansavimą, ir pateikiama praktinių pavyzdžių bei paaiškinimų, kaip įmonės, investuotojai ir finansų tarpininkai gali savanoriškai naudodamiesi dabartine tvaraus finansavimo sistema finansuoti savo perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos ir kartu didinti savo konkurencingumą. Galiausiai pridedamame tarnybų darbiniam dokumente dėl tinkamumo naudoti ES taksonomiją ir platesnę ES tvarių finansų sistemą apžvelgiami pagrindiniai šiuo metu taikomos sistemos ramsčiai ir aptariamos neseniai priimtose tinkamumo naudoti priemonės¹⁶.

Pirminė pateiktos informacijos analizė rodo, kad ES tvaraus finansavimo sistema pradeda veikti taip, kaip numatyta, – užtikrindama skaidrumą, sudaro palankesnes sąlygas privačiojo sektoriaus lėšomis finansuoti žaliąsias ir pertvarkos investicijas, kaip visapusiškas priemonių rinkinys. Pavyzdžiui, įmonės taiko taksonomiją ir pradeda skelbti informaciją apie ją grindžiamas tvarias investicijas.

Nors jau padaryta didelė pažanga ir ilgainiui pertvarka atvers galimybių ir suteiks konkurencinių pranašumų, Komisija pripažįsta, kad pereidamos prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos įmonės, visų pirma MVI, susiduria su dideliais sunkumais. Pavyzdžiui, sunku rasti sprendimų ten, kur žaliųjų technologijų dar nėra, ir suformuluoti tvarumo tikslus ir veiksmus kaip verslo strategijų dalį, laikytis aukštesnių aplinkos ir socialinio tvarumo standartų ir su tvarumu susijusių informacijos atskleidimo reikalavimų, taip pat spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą.

Be to, gali būti sudėtinga įgyvendinti ir pradėti taikyti informacijos apie tvarumą atskleidimo reikalavimus, nes laipsniškai įvedant reikalavimą teikti informaciją kyla klausimų dėl įgyvendinimo ir tinkamumo naudoti ir prireikia įmonės lygmens investicijų į reikiamos informacijos surinkimą, apdorojimą ir kokybės užtikrinimą. Komisija yra įsipareigojusi aktyviai remti įgyvendinimą ir užtikrinti, kad skirtingo dydžio, skirtingus verslo modelius turinčioms ir skirtingose pradinėse pozicijose esančioms įmonėms sistema būtų tinkama ir įtrauki.

Praktiškai veikianči tvaurs finansavimo sistema

Kai ėmė veikti pagrindiniai tvaraus finansavimo sistemos elementai¹⁷, įmonės ir finansų sektoriaus subjektai pradėjo taikyti priemones ir informacijos atskleidimo standartus savo ekonominei ir finansinei veiklai. Per ateinančius kelerius metus įgyvendinant tvaraus finansavimo sistemą atskleidžiamos informacijos ir duomenų kokybė ir prieinamumas gerės ir rinkos dalyviai galės naudotis taksonomija ir kita ASV informacija, priimdami informacija pagrįstus investavimo sprendimus, aiškiai apibrėždami ir įgyvendindami tvarumo tikslus, siekdami gauti arba teikdami finansavimą perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui ir

¹⁵ Komisijos rekomendacija dėl perėjimo prie tvarios ekonomikos finansavimo palengvinimo (C(2023) 3844).

¹⁶ Tarnybų darbinis dokumentas „ES taksonomijos ir bendros ES tvaraus finansavimo sistemos tinkamumo naudoti didinimas“ (SWD(2023) 209), pridedamas prie Komisijos komunikato dėl praktiškai veikiančios tvaraus finansavimo sistemos (COM(2023) 317).

¹⁷ ES tvaraus finansavimo sistemos pagrindai išdėstyti Tvaraus augimo finansavimo veiksmų plane (COM/2018/097 *final*) ir Perėjimo prie tvarios ekonomikos finansavimo strategijoje (COM/2021/390 *final*).

tvarios ekonomikos. Palaipsniui didėjant duomenų prieinamumui taikyti sistemą bus vis naudingiau. Tai bus pasiekta tuo pačiu metu, kai bus įgyvendintas Europos bendras prieigos punktas (angl. ESAP)¹⁸, kuris sudarys sąlygas laisvai prieiti prie tų duomenų skaitmeninėms priemonėms.

Pirmaisiais taikymo metais teikiama su taksonomija susijusi informacija rodo, kad taksonomija praktiškai veikia. Iš gautų duomenų matyti, kad indekso „STOXX Europe 600“ įmonės, pranešusios apie tam tikrą taksonomijos kriterijų taikymą¹⁹, informavo, kad taksonomijos kriterijus atitinka vidutiniškai apie 23 % kapitalo išlaidų, 24 % veiklos išlaidų ir 17 % pajamų²⁰. Tai rodo, kad įmonės gali investuoti į pastangas taikyti taksonomijos kriterijus ekonominei veiklai, nepriklausomai nuo savo pradinės padėties. Finansų įstaigos ir investuotojai jau gali naudotis šiais duomenimis, kad nustatytų persitvarkančias įmones ir sektorius ir teiktų su pertvarka susijusius finansavimo sprendimus.

Komisija yra įsipareigojusi remti tvaraus finansavimo sistemos įgyvendinimą ir užtikrinti, kad priemonės ir informacijos atskleidimas būtų praktiškai veiksmingi. Atsižvelgdama į suinteresuotųjų subjektų pastabas, Komisija dės daugiau pastangų, kad sistema būtų tinkamesnė naudoti ir nuoseklesnė, užtikrindama, kad įvairius elementus būtų lengva naudoti ir kad administracinė našta būtų kuo mažesnė. Komisija taip pat yra pasirengusi teikti sistemą įgyvendinti padėsiančią techninę paramą valstybėms narėms, be kita ko, būsimų Europos informacijos apie tvarumą teikimo standartų forma, per techninės paramos priemonę²¹.

Tvaraus finansavimo sistema yra įtrauki ir proporcinga. Ji sudarys sąlygas mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) gauti finansavimą savo pertvarkai ir kartu kuo labiau sumažinti administracinę naštą. Nebiržinėms MVĮ, visų pirma labai mažoms įmonėms, ES tvaraus finansavimo reguliavimo sistema dėl jų dydžio ir administravimo pajėgumų netaikoma, tačiau kai kurioms MVĮ gali būti aktualu finansuoti tvarias investicijas ir naudinga savanoriškai naudotis tvaraus finansavimo priemonėmis. Tačiau MVĮ, kurios svarsto savo pertvarkos finansavimo poreikius ir realiai ieško pertvarkos finansavimo, gali prireikti finansavimo partnerių ir vertės grandinės partnerių paramos. Šiomis aplinkybėmis finansų tarpininkai turėtų atsižvelgti į tai, kad MVĮ pajėgumas teikti išsamią informaciją gali būti ribotas, ir bendraudami su finansavimu žaliosioms investicijoms suinteresuotomis MVĮ, savo klientėmis, taikyti proporcingumo principą.

Jau priimta keletas iniciatyvų ir tikslinių priemonių, kuriomis siekiama spręsti pagrindines tinkamumo naudoti problemas ir suinteresuotųjų subjektų iškeltus klausimus. Pavyzdžiui, Komisija neseniai paaiškino Taksonomijos reglamento ir TFIAR sąveiką, kiek tai susiję su sąvoka „tvarios investicijos“, ir kaip veiklos vykdytojai turėtų aiškinti ES taksonomijos reikalavimus, kad būtų laikomasi būtiniausių apsaugos priemonių, įskaitant socialinius ir

¹⁸ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Europos bendras prieigos punktas, kuriuo užtikrinama centralizuota prieiga prie viešai skelbiamos informacijos, aktualios finansinių paslaugų, kapitalo rinkų ir tvarumo sritims, COM/2021/723 final. Teisėkūros institucijų politinis susitarimas pasiektas 2023 m. gegužės 23 d.

¹⁹ 2023 m. gegužės 17 d. 63 % indekso „STOXX Europe 600“ įmonių jau buvo atskleidusios, ar 2022 finansiniais metais jų veikla buvo taksonominė ir atitiko taksonomijos kriterijus. Šaltinis – „Bloomberg“.

²⁰ Iš įmonių, atskleidusių taksonominės kapitalo išlaidas, beveik du trečdaliai pranešė, kad dalis tų išlaidų susidarė dėl kriterijus atitinkančios taksonominės veiklos, o iš įmonių, atskleidusių taksonominės veiklos pajamas, pusė pranešė, kad dalis tų pajamų gauta iš kriterijus atitinkančios taksonominės veiklos. Šaltinis – „Bloomberg“.

²¹ Techninės paramos priemonė pagal 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (OL L 57, 2021 2 18).

valdymo aspektus²². Tuo papildomos neseniai paskelbtos Komisijos gairės dėl TFIAR ir Lyginamųjų indeksų reglamento sąveikos dėl produktų, kuriais naudojantis pasyviai stebimi prisitaikymo prie klimato kaitos lyginamieji indeksai ir su Paryžiaus susitarimu suderinti lyginamieji indeksai²³.

Padedama Europos priežiūros institucijų (EPI) ir Tvaraus finansavimo platformos ir atsižvelgdama į tolesnius pokalbius su suinteresuotaisiais subjektais, Komisija toliau dės pastangas didinti taksonomijos ir, plačiau, tvaraus finansavimo sistemos tinkamumą naudoti. Svarbi šių pastangų dalis yra 2022 m. gruodžio mėn. paskelbtas išsamus TFIAR vertinimas. Jį atliekant, 2023 m. rudenį bus pradėtos viešos konsultacijos.

Pertvarkos finansavimas

Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos reikia skubiai daug investuoti į žaliąsias technologijas ir tvarią ekonominę veiklą. Tam taip pat reikia investuoti į perėjimo veiklą, laikantis Taksonomijos reglamento²⁴, tose srityse, kuriose žaliųjų technologijų dar nėra. Tokių technologijų plėtrą gali remti finansų sektorius. Šiandienos dokumentų rinkinys yra dar vienas žingsnis kuriant pažangiausią pasaulyje teisinę sistemą, kuri palengvina pertvarkos finansavimą.

Pertvarkos finansavimą gali pritraukti ne tik įmonės, kurių tvarumo rezultatai yra geriausi, bet ir skirtingose pradinėse pozicijose esančios įmonės, kurios turi aiškius tvarumo tikslus. Tvaraus finansavimo reguliavimo sistemoje jau pripažįstamos investicijos į ekonominės veiklos, turto ir įmonių pertvarkymą pagal klimato ir aplinkos tikslus, pavyzdžiui, taikant taksonomiją²⁵. Naudodamiesi pagal sistemą teikiama informacija apie tvarumą ir sistemos priemonėmis, privatūs investuotojai ir finansų įstaigos palaipsniui galės veiksmingiau ir sistemingiau nustatyti, kurios investicijos yra tvarios ar skirtos pertvarkos projektams. Taip atskleidžiamą informaciją ir naudodamos priemones įmonės taip pat galės standartizuotu būdu nusakyti savo tvarumo tikslus ir pertvarkos kryptis investuotojams ir suinteresuotiesiems subjektams.

Taksonomija apima perėjimo veiklą, kuriai šiuo metu nėra technologiškai ir (arba) ekonomiškai įmanomų mažo anglies dioksido kiekio alternatyvų, tačiau kurią vis dėlto

²² Komisijos pranešime C(2023) 3719 dėl tam tikrų Taksonomijos reglamento teisinių nuostatų ir sąsajų su TFIAR aiškinimo ir įgyvendinimo paaiškinama, kad investicijos į taksonomijos kriterijus atitinkančią aplinkos atžvilgiu tvarią ekonominę veiklą gali būti automatiškai priskiriamos tvarioms investicijoms pagal TFIAR.

²³ 2023 m. balandžio 5 d. Komisija patvirtino klausimų ir atsakymų rinkinį, siekdama paaiškinti, kad, pagal TFIAR, produktų, kuriais naudojantis pasyviai stebimi prisitaikymo prie klimato kaitos lyginamieji indeksai ir su Paryžiaus susitarimu suderinti lyginamieji indeksai, tikslas yra tvarios investicijos, kaip apibrėžta TFIAR.

²⁴ Taksonomijos reglamento 10 straipsnio 2 dalyje perėjimo veikla apibrėžiama kaip veikla, kuri neturi technologiškai ir ekonomiškai pagrįstos mažo anglies dioksido kiekio alternatyvos, kai ja remiamas perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos laikantis trajektorijos, kuria siekiama mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų, visų pirma dujų, susidarancių deginant kietąjį iškastinį kurą, kiekį, ir kai: vykdant tą veiklą išmetami šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiai atitinka geriausius rezultatus atitinkamame sektoriuje ar pramonėje; ta veikla neklaido vystyti ir diegti mažo anglies dioksido kiekio alternatyvas ir ta veikla nesukuriama turto, pasižymincio taršos anglies dioksidu intensyvumu, susaistymas atsižvelgiant į to turto ekonominio naudingumo laikotarpį.

²⁵ Taksonomija apima šešis aplinkosaugos tikslus: klimato kaitos švelninimo; prisitaikymo prie klimato kaitos; tausaus vandens ir jūrų išteklių naudojimo ir apsaugos; perėjimo prie žiedinės ekonomikos; taršos prevencijos ir kontrolės; biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo.

galima gerokai patobulinti siekiant pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos²⁶. Be to, taksonomijoje pripažįstamos investicijos į ekonominę veiklą, kuri per penkerius metus (išimtiniais atvejais per 10 metų) taps atitinkančia taksonomijos kriterijus. Tokios investicijos gali būti atskleidžiamos kaip taksonomijos kriterijus atitinkančios kapitalo išlaidos ir gali būti finansuojamos išleidžiamomis Europos žaliosiomis obligacijomis. Tada tokios obligacijos gali būti įtrauktos į lyginamojo indekso arba finansinio produkto, kuris turi tvarumo charakteristikų arba kuriuo siekiama tvarumo tikslų, sudėtį.

Pradiniame perėjimo etape pajamos, ypač tam tikrų įmonių ir ekonomikos sektorių, taksonomijos kriterijus atitiks mažiau. Tačiau tikimasi, kad kapitalo išlaidų srityje kriterijų atitikimo laipsnis jau yra aukštesnis. Tai patvirtina pirmieji duomenys, iš kurių matyti, kad daug įmonių praneša apie taksonomijos kriterijus atitinkančias kapitalo išlaidas, kurios yra gerokai didesnės nei kriterijus atitinkančios jų pajamos, ypač didelį teršalų kiekį išmetančiuose sektoriuose, kuriuose pertvarkomojo finansavimo reikia labiausiai, ir kad tam tikrų sektorių kapitalo išlaidos, palyginti su pajamomis, vidutiniškai gerokai labiau atitinka taksonomijos kriterijus. Pavyzdžiui, komunalinių paslaugų sektoriuje kriterijus atitinkančių kapitalo išlaidų dalis vidutiniškai siekia 70 %, palyginti su 40 % kriterijus atitinkančių pajamų, o energetikos sektoriuje kriterijus atitinka vidutiniškai 23 % kapitalo išlaidų, palyginti su 7 % kriterijus atitinkančių pajamų²⁷.

Be to, priemonių taikymas ir informacijos atskleidimas pasižymi nemaža sinergija, pavyzdžiui, kai įmonės nusprendžia nustatyti pertvarkos tikslus ir parengti pertvarkos planus. Iki šiol daugiau kaip 13 000 įmonių visame pasaulyje yra nustatę pertvarkos tikslus²⁸, o kai kurios iš jų pasirinko pertvarkos planą, kuris leis tuos tikslus sukongretinti. Būsimi Europos informacijos apie tvarumą teikimo standartai užtikrins, kad įmonės galėtų standartizuotu būdu pranešti apie su klimato kaita susijusias pertvarkos planus ir tikslus, jei juos turi. Tai gali padėti šioms įmonėms gauti jų pertvarkomasias pastangas palaikančią finansavimą iš finansų rinkos dalyvių. Tvaraus finansavimo platforma stebės su pertvarkos tikslais ir planais susijusią rinkos praktiką ir kapitalo srautus, kuriais siekiama ES tvarumo tikslų.

Taksonomijos deleguotieji aktai dėl aplinkos ir klimato

Taksonomija yra esminis ES tvaraus finansavimo sistemos elementas ir svarbi rinkos skaidrumo priemonė, padedanti nukreipti investicijas į ekonominę veiklą, kurios žaliajai pertvarkai reikia labiausiai. Nuo 2022 m. sausio mėn. pradėtas taikyti į klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos orientuotas Deleguotasis aktas dėl ES taksonomijos pagal klimato srities tikslus. Jis taikomas 107 ekonominės veiklos rūšims, kurioms tenka 64 proc. 27 ES valstybių narių išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio²⁹. Plėtojant taksonomijos sistemą labai svarbu priimti su aplinka susijusį taksonomijos deleguotąjį aktą, į kurį įtraukti su likusiais keturiais aplinkos tikslais susiję kriterijai. Papildžius su visais šešiais aplinkos tikslais susijusių ekonominės veiklos rūšių sąrašą, taigi aprėpus daugiau ekonomikos

²⁶ Žr. 24 išnašą.

²⁷ Duomenys pagal 455 įmonių atitikties taksonomijai ataskaitas, pateiktas iki 2023 m. gegužės 16 d. Šaltinis – GS SUSTAIN Goldman Sachs Global Investment Research.

²⁸ Šaltinis – Pasaulinis klimato politikos veiksmų portalas, Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija.

²⁹ Remiantis NACE 2 red. kodais, įtrauktais į deleguotąjį aktą dėl taksonomijos pagal klimato srities tikslus, ir Eurostato 2021 m. duomenimis, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_ac_ainah_r2/default/table?lang=en.

sektorių bei įmonių, padidės tvarių investicijų Europos Sąjungoje potencialas. Be to, atliekant tikslinius deleguotojo akto dėl ES taksonomijos pagal klimato srities tikslus pakeitimus yra aprėpiamos iki šiol neįtrauktos ekonominės veiklos rūšys³⁰. Šie papildymai palengvins investicijas į žaliąsias technologijas, nataršius gamybos pajėgumus ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos tiekimą ir taip stiprins ES pramonės politiką, kaip buvo skelbta Žaliojo kurso pramonės plane poveikio klimatui neutralizavimo amžiui³¹.

Deleguotieji aktai didžiaja dalimi grindžiami Tvaraus finansavimo platformos rekomendacijomis³². Tačiau šiandien pateiktas dokumentų rinkinys apima ne visas ekonominės veiklos rūšis, dėl kurių platforma pateikė rekomendacijas. Komisija pirmenybę teikė toms ekonominės veiklos rūšims, kurių indėlio mastas gali būti didžiausias ir kurioms buvo įmanoma per trumpą laiką patvirtinti arba patobulinti rekomenduojamus kriterijus. Ji toliau vertins ir peržiūrės ekonominę veiklą, kurią reikia vertinti nuodugniau ir kurios atžvilgiu reikia kalibruoti kriterijus, ketindama dėl jos spręsti vėliau.

Taksonomija apibrėžia kriterijus, kuriuos ekonominė veikla turi pasiekti, kad taptų tvari, taigi nustato jos pertvarkos kryptį. Vis daugiau persitvarkant į neutralaus poveikio klimatui ir tvarią ekonomiką, taksonomijos kriterijus atitinkančio turto kiekis didės. Bus įtraukti nauji ekonomikos sektoriai ir veikla, o esamų sektorių ir veiklos atžvilgiu bus atliekamas tikslinimas ir atnaujinimas ten, kur to reikės dėl reguliavimo ir technologijų pokyčių; šiuo klausimu pagal savo dabartinius įgaliojimus konsultuos Tvaraus finansavimo platforma³³.

Taksonomija visų pirma yra priemonė, kuri palengvina įmonėms prieigą prie žaliosios pertvarkos finansavimo, o finansų sektoriui padeda kurti tvarių finansų portfelius ir įvertinti investicijų tvarumo lygį. Tai nėra privalomas veiklos, į kurią privaloma investuoti, sąrašas. Naudotis taksonomija taip pat gali investuotojai, norintys priimti informacija labiau pagrįstus investicinius sprendimus. Tačiau jie gali nuspręsti investuoti ir į įmones, kurios vykdo veiklą, kurios aplinkosauginio veiksmingumo laipsnis skiriasi, arba veiklą, kuri taksonomijos kriterijų neatitinka. Vien tai, kad įmonė nevykdo taksonomijos kriterijus atitinkančios veiklos, nereiškia, kad galima daryti išvadas dėl įmonės aplinkosauginio veiksmingumo ar jos galimybių gauti finansavimą. Įmonės gali savanoriškai naudoti taksonomiją kaip priemonę ekonominės veiklos pertvarkos tikslams nustatyti, pavyzdžiui, kartu su pertvarkos planu. Pridedamoje Komisijos rekomendacijoje dėl pertvarkos finansavimo išsamiau paaiškinama, kaip tuo tikslu taksonomija gali būti naudojama savanoriškai.

Atskleisti informaciją apie atitiktis su klimato tikslais susijusiems taksonomijos kriterijams laipsnį didelės ne finansų įmonės pradėjo 2023 m. Vėlesniais metais įpareigojimas atskleisti informaciją bus įvestas ir kitiems subjektams, be to, ta informacija turės apimti ir kitus aplinkos tikslus. Taksonomijos diegimas vyks ir susiję informacijos atskleidimo reikalavimai

³⁰ Deleguotuoju aktu taip pat daromi tiksliniai esamų pasirinktų klimato kriterijų pakeitimai ir korektūros pataisymai.

³¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“, COM(2023) 62 final.

³² Žr. https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-03/220330-sustainable-finance-platform-finance-report-remaining-environmental-objectives-taxonomy-annex_en.pdf ir https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-11/221128-sustainable-finance-platform-technical-working-group_en.pdf. Komisija savo veikloje atsižvelgia į platformos ataskaitas, tačiau jos yra patariamojo pobūdžio ir neįpareigoja Komisijos į ES taksonomiją įtraukti konkrečių sektorių ir veiklos.

³³ Suinteresuotieji subjektai taip pat turės galimybę pranešti Tvaraus finansavimo platformai apie veiklą, kuri, jų nuomone, turėtų būti įtraukta į ES taksonomiją.

bus plėtojami toliau, kad padėtų MVĮ naudotis ta sistema savanoriškai, neužkraunant joms naštos.

Lygiagrečiai Komisija toliau dalyvaus pasauliniuose forumuose, siekdama skatinti taksonomijų diegimą tarptautiniu mastu ir tobulinti jų sąveikumo sprendimus. Tinkamas taksonomijos principų taikymas taip pat liks vienu iš Tarptautinės tvaraus finansavimo platformos darbo barų.

ASV reitingai ir kredito reitingai

Tęsiant tvaraus finansavimo sistemos įgyvendinimą, atėjo metas apvarstyti ASV reitingų rinkos veikimą³⁴. Skaidrūs, patikimi ir kokybiniai ASV reitingai padeda užtikrinti finansų rinkų veiksmingumą ir vientisumą ir apsaugoti investuotojus.

Po konsultacijų, tyrimų ir pasitarimų šiandien Komisija priima pasiūlymą dėl reglamento dėl ASV reitingų rinkos veikimo. Pagrindinis Komisijos pasiūlymo tikslas – padidinti ASV reitingų metodikų, tikslų, charakteristikų ir duomenų šaltinių skaidrumą. Be to, juo siekiama, kad ASV reitingų teikėjų veiksmai taptų aiškesni, visų pirma siekiant užkirsti kelią galimai su interesų konfliktais susijusiai rizikai ar ją sumažinti. Skaidresnė ASV reitingų ekosistema leis aiškiau nustatyti tris tvarumo aspektus³⁵.

Remiantis 2021 m. lapkričio mėn. Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos (IOSCO) paskelbtu ASV reitingų teikėjams ir reguliavimo institucijoms skirtu rekomendacijų rinkiniu, pasiūlyme numatyta pavesti Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA) suteikti ASV reitingų teikėjams veiklos leidimus ir juos prižiūrėti. Be to, pasiūlyme nustatyti informacijos apie jų metodiką ir reitingų tikslus atskleidimo reikalavimai ir jų veiklai iškelti principais pagrįsti organizaciniai reikalavimai. Atsižvelgiant į ASV reitingų rinkos struktūrą ir sudėtingumą (joje daug mažesnių ASV reitingų teikėjų), į iniciatyvą įtraukta tam tikras skaičius mažesniems rinkos dalyviams skirtų apsaugos priemonių ir rizikos mažinimo priemonių. Tuo siekiama skatinti prieinamumą ir inovacijas rinkoje, ypač pradinio reglamento taikymo etapu.

Pastaraisiais metais taip pat įvyko pokyčių ir padaryta patobulinimų, susijusių su ASV veiksmų atskleidimu ir integravimu į kredito reitingus. Kai kurios kredito reitingų agentūros atskleidžia daugiau informacijos nei reikalaujama Reglamente 1060/2009 dėl kredito reitingų agentūrų³⁶ ir ESMA gairėse. Todėl Komisija prašo ESMA patarimo dėl kredito reitingų ir reitingų perspektyvų pateikimo taisyklių, taip pat dėl kredito reitingų agentūrų taikomos metodikos atitikties vertinimo taisyklių. Taip siekiama pašalinti trūkumus, susijusius su i)

³⁴ Pasiūlymas netaikomas ASV duomenų teikėjams. Argumentai už reguliavimo intervenciją šioje srityje buvo ne tokie įtikinami ir daugelis kitų iniciatyvų, pavyzdžiui, Įmonių socialinės atsakomybės direktyva (IITTD) arba Europos bendras prieigos punktas (ESAP), turėtų padėti gerinti tvarumo duomenų kokybę ir prieinamumą. Ši iniciatyva taip pat netaikoma vidaus reitingams, kuriuos nustato finansų įstaigos, pavyzdžiui, bankai ar turto valdytojai, nes šie juos naudoja priimdami investicinius sprendimus dėl savo produktų, be to, vidaus reitingai kelia mažesnę galimų interesų konfliktų riziką ir jų paskirtis ne tokia pat kaip ASV reitingų, kurie siūlomi instituciniams investuotojams ir įmonėms.

³⁵ Komisija atlieka tyrimą, kad įvertintų dabartinę padėtį, susijusią su ASV investavimo Europos Sąjungoje socialiniu aspektu, daugiausia dėmesio skirdama investicijų trūkumui, iššūkiams, kurie kyla rinkos dalyviams, ir rinkos praktikai. Tyrime bus nagrinėjama, kaip sustiprinti socialinių investicijų sistemą kapitalo rinkose, nustatant kliūtis ir galimas būsimų veiksmų politikos alternatyvas.

³⁶ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1060/2009 dėl kredito reitingų agentūrų (OL L 302, 2009 11 17, p. 1).

ASV veiksmų integravimo į metodiką būdais ir ii) ASV veiksmų įtakos kredito reitingams atskleidimu³⁷.

Būsiami Europos informacijos apie tvarumą teikimo standartai

Tvarumas gali būti glaudžiai susijęs su konkurencingumu ir yra svarbus įmonių konkurencingumo veiksnys ilguoju laikotarpiu. Apie tvarumą atskleidžiama informacija yra labai svarbus informacijos šaltinis finansų įstaigoms, kuris padeda joms nukreipti kapitalą į pertvarkos investicijas ir kurti į tvarumo tikslus orientuotus finansinius produktus. Užtikrinant įmonėms skaidrumą, susijusį su tvarumo rizika, poveikiu ir galimybėmis, svarbų poslinkį lėmė IITTD. Remdamosi šia direktyva, įmonės finansų rinkų dalyviams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams teikia patikimą, tikslią ir palyginamą aukštos kokybės informaciją apie tvarumą.

Įmonių teiktinos informacijos apie tvarumą standartizavimas yra vienas iš pagrindinių teisinės sistemos elementų ir netrukus taps įmanomas pagal būsimus Europos tvarumo atskaitomybės standartus (ETAS). Šiuo metu Komisija konsultuojasi su suinteresuotaisiais subjektais dėl galutinės pirmojo ETAS rinkinio versijos, grindžiamos EFRAG parengtais standartų projektais. Standartai bus naudingas orientyras įmonėms nustatant, kokius duomenis reikia pateikti ir kaip užtikrinti, kad jų teikiama informacija būtų joms reikšminga ir naudinga finansų įstaigoms. Komisija ir EFRAG glaudžiai bendradarbiavo su Tarptautinių tvarumo standartų valdyba (angl. ISSB) ir Pasauline atsiskaitymo iniciatyva (angl. GRI), siekdamas užtikrinti labai aukštą įvairių standartų rinkinių sąveikumo lygį. Komisija galiausiai nori pasiekti, kad įmonės teikiama informacija apie tvarumą pagal ETAS būtų laikoma atitinkančia pasaulinius standartus.

Tikimasi, kad teikdamos informaciją apie tvarumą įmonės pagerins savo galimybes gauti finansinį kapitalą, taip pat nustatyti ir valdyti savo riziką ir galimybes, o tai, kaip indėlis į pertvarką, padės padidinti konkurencinį pranašumą. Komisija dėjo pastangas siekdama užtikrinti, kad numatyti politikos tikslai ETAS deleguotuoju aktu būtų pasiekti proporcingai ir kuo labiau sumažinant reguliavimo našumą. Komisija gvildeno, kaip atsižvelgti į reikšmingumą ir ar reikia labiau diferencijuoti atskleidimą, kad tam tikra informacija būtų skelbiama savanoriškai, o kai kuriems atskleidimo reikalavimams suteikti papildomo lankstumo, ir išnagrinėjo vėlesnį sąveikumą su ISSB priemonėmis, o prieš baigdama rengti deleguotąjį aktą atidžiai įvertins per viešas konsultacijas gautas pastabas. Suvienodinus standartus įmonėms taip pat bus lengviau sumažinti išlaidas, kurios auga dėl to, kad tenka atsiliiepti į daugiopus įvairių suinteresuotųjų subjektų individualius prašymus pateikti informaciją.

Be to, biržinėms MVĮ bus parengti atskiri standartai, kurie bus proporcingi ir tinkami pagal MVĮ pajėgumus, ypatybes ir veiklos mastą bei sudėtingumą. Standartuose daugiausia dėmesio bus skiriama finansų įstaigoms reikalingai su finansavimu susijusiai informacijai³⁸, be to, jais bus ribojami reikalavimai, kuriuos ETAS gali kelti didelėms įmonėms dėl

³⁷ 2012 m. kovo 21 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 447/2012, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1060/2009 dėl kredito reitingų agentūrų.

³⁸ Šiuo klausimu biržinių MVĮ įpareigojimas teikti informaciją apie tvarumą pradėdamas taikyti tik nuo 2026 finansinių metų. Direktyvoje numatyta dar dvejų metų išimtis, t. y. biržinės MVĮ neprivalo teikti informacijos apie tvarumą iki 2028 finansinių metų.

informacijos apie jų vertės grandinių MVĮ atskleidimo. Šia svarbia IITTD nustatyta apsaugos priemone siekiama apriboti netiesioginį didelėms įmonėms keliamą vertės grandinių informacijos reikalavimų poveikį MVĮ. Tiesa, nebiržinės MVĮ, kurioms direktyva nėra taikoma, gali sulaukti daugiau informacijos prašymų iš apie savo vertės grandines besiteiraujančių didesnių įmonių ir iš finansų įstaigų. Komisija pripažįsta sunkumus, su kuriais šiuo atžvilgiu gali susidurti nebiržinės MVĮ dėl savo dydžio ir mažesnių išteklių. Todėl Komisija ragina dideles įmones ir finansų tarpininkus bendraujant su MVĮ taikyti proporcingumo principą ir saikingai prašyti informacijos iš vertės grandinės partnerinių MVĮ.

Be to, MVĮ gali norėti teikti pagrindinę informaciją apie tvarumą, siekdamas pritraukti tvarų arba pertvarkos finansavimą. Todėl vienas iš Komisijos prioritetų yra pasiekti, kad EFRAG parengtų nebiržinėms MVĮ skirtą savanorišką standartą, kuriuo naudodamosi jos galėtų standartizuoti norimą pateikti informaciją apie tvarumą ir kuris padėtų joms lengviau įsitraukti į perėjimą prie tvarios ekonomikos.

Išvada

Ankstyvieji duomenys rodo, kad ES tvaraus finansavimo darbotvarkė praktiškai veikia ir kad tvaraus finansavimo priemonės pradeda gerinti sąlygas investicijoms į perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos. ES tvaraus finansavimo sistema bus plėtojama ir tobulinama toliau, kad padėtų veiksmingai siekti numatytų tikslų ir įgyvendinti Europos žaliojo kurso užmojus.

Komisija yra įsipareigojusi glaudžiai bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu. Tvaraus finansavimo sistemų kūrimas kartu, kiek įmanoma, su kitais tarptautiniais partneriais ir jurisdikciją turinčiais subjektais padės užtikrinti tarptautinį sąveikumą, sudarys sąlygas ES visapusiškai išnaudoti tarptautinio finansavimo potencialą pertvarkos reikmėms ir padės išvengti sudėtingumo, rinkų susiskaidymo ir papildomų išlaidų verslui.

Komisija ir toliau teiks praktines gaires rinkos dalyviams, kad padėtų aiškiai ir veiksmingai taikyti galiojančias taisykles. Ji taip pat toliau vertins spragas, tinkamumo naudoti problemas, neaiškumus ir būdus juos pašalinti. Ypatingas dėmesys bus skiriamas vertinimui, kaip tvaraus finansavimo sistemą padaryti tinkamesnę MVĮ ir įtraukusnę jų atžvilgiu, neužkraunant šioms įmonėms pernelyg didelės naštos. Kitas prioritetas bus tęsti darbą, kuris palengvintų pertvarkos finansavimą, be kita ko, ieškant paprastesnio ir patogesnio būdo į sistemą geriau integruoti taksonomiją. Šioje srityje svarbus Tvaraus finansavimo platformos ir Europos priežiūros institucijų indėlis. Šiais tikslais bus bendraujama su viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotaisiais subjektais.

Atliekant šį darbą taip pat bus glaudžiau bendradarbiaujama su tarptautiniais partneriais Tarptautinėje tvaraus finansavimo platformoje ir G20, taip pat su daugiašaliais plėtros bankais ir ES plėtros finansų įstaigomis, konkrečiai, Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės (KVTBP „Globali Europa“) ir strategijos „Global Gateway“ kontekste. Komisija toliau ieškos būdų, kaip ji galėtų padėti šalims partnerėms, visų pirma mažų ir vidutinių pajamų šalims, sukurti solidžias ir patikimas tvaraus finansavimo sistemas, kad pagerėtų visuotinis palyginamumas ir sąveikumas.

Išvardytieji būsimi veiksmai padės toliau tobulinti būdus, kuriais įmonės, finansų tarpininkai ir investuotojai praktiškai taiko tvaraus finansavimo sistemą, taip sudarydami sąlygas plėsti

dideles investicijas, kurių reikia žaliajai pertvarkai skatinti ir sudaryti sąlygas iki 2050 m. pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ir tvarios ekonomikos.